

בס"ד

פרשת "ויקרא"

מאת: מיה תמיר

ראשית אני רוצה להודות על הזכות לדבר מולכם, בהחלט לא מובן מאליו לראות אישה עומדת בבית כנסת ונותנת דרשה. אני שמחה להיות חלק מקהילה המקבלת ומכניסה נשים וכגברים כאחד.

כאשר עומר פנה אלי עם פרשת השבוע הזאת חשבתי לעצמי, ואווו איך נפלתי דווקא על פרשה שעל פניו נשמעת אכזרית וברברית דווקא אני טיפוס רגשני/ פילוסופי, אך ככול שהעמקתי בפרשה ובפרשנויות השונות הבנתי כמה יפה תורתנו שגם דבר שנתפס אכזרי בתקופתנו מקבל עומק ורבדים כה מעניינים בעלי פרשנויות כה פילוסופיות ואף מיסטיות.

הפרשה עוסקת בדיני הקורבנות בבית המקדש היא סוקרת את סוגי הקורבנות ודרכי הקרבתם.

לדוגמא:

קורבן העולה המוקרב כולו ונשרף כליל ומובא בהתנדבות מהבקר, הצאן והעוף. קורבן זה יכול לשמש כמנחה וכיפור עוונות.

קורבן שלמים נשרף חלקו ובחלקו השני מתחלק בן המקריב לבן הכוהנים. בעצם מעין קרבן לצורך הודיה לשם ואכילה בקדושה.

חטאות – קורבן אותו מביאים החוטאים כדי לכפר על חטאותיהם שחטאו בשגגה. חשוב לציין כי אדם שחטא חטא שבן אדם לחברו, לא יכול לכפר על החטא רק על ידי הבאת קורבן, אלא שקודם עליו להתחרט ולבקש סליחה מחברו ואף לפצותו בהתאם למעשה. רק לאחר מכן יוכל להקריב קורבן. כמו כן, אדם אינו יכול לכפר על חטא שחטא בזדון, אין עליו כפרה אלא בדרך אחת ויחידה של **תשובה שהאדם עושה** ואין לכך תחליף. קורבן החטאת בא לכפר על חטאים ועוונות שאדם עובר באי הזהירות או מתוך רשלנות והסחת הדעת שכן כל אדם עלול לשגות.

קורבן מנחה- צנועה ביותר מובאת ע"י העניים, אין בה משום הקרבת בעל חיים אלא היא מובאת מן הצומח כגון סולת, קמח לבן מנופה בתוספת שמן ורק קומץ ממנה מגיע אל המזבח.

מתוך כך עולות לי כמה שאלות.

- 1) מדוע אלוהים ציווה על הקרבת הקורבנות, מה היה הערך המוסף עבור בני האדם, כלומר מה סיפקה הקרבת הקורבנות עבור האדם בפן הפסיכולוגי/ נפשי ופיזי
- 2) היום שאין בית מקדש והקרבת קורבנות, איך אנו ממלאים צורך זה של עבודת השם, הודיה וכיפור על עונות

בנוגע להקרבת הקורבנות ישנן 2 גישות מרכזיות אשר עומדות אחת בניגוד לשנייה-
רמב"ם מול רמב"ן

1) הרמב"ם טוען, כי מצוות הקרבת הקורבנות היא לצורך מניעת עבודת האלילים שהייתה כה נפוצה בזמן זה. דוגמא לכך היא חטא העגל במעמד הר סיני.
הרמב"ם מדגיש כי דיני המקדש מהווים מסגרת והגבלה עבור אותם " דחפים דתיים" שפועלים באדם ויכולים לדרדר אותו לעבודת אלילים.

"למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זבחים על פני האדמה והביאם לה' אל פתח אהל מועד אל הכהן וזבחו זבחי שלמים לה' אותם (ויקרא יז/ה). שני פסוקים לאחר מכן מגיעה ההנמקה "ולא זבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר אתם זנים אחריהם " (שם יז/נ)

כלומר אותו מעשה של הקרבת קורבנות, כביטוי פיזי של הרצון לעבודת האלוהים כהודיה על הטוב הניתן לנו, היה טבוע באדם כה חזק עוד מימי קדם (אפילו לטרח, אבי אברהם, היתה חנות לפסלים) ולכן בכדי למנוע שאותה כמיהה תהפוך לדבר שלילי (עבודת אלילים) היה צורך לקבוע חוקים ברורים ולקדש עבודה זו.

הרמב"ן מתנגד לדברי הרמב"ם וטוען כי נושא הקורבנות תופס מקום כה גדול במאות פסוקים בתורה והוא גם אחד מסדרי משנה שבעל פה ולכן לא יתכן כי אין משמעות להקרבה אלא אמצעי מניעה בלבד ובנוסף אילו היו הקורבנות רק המצאה חדשה במדבר סיני אשר נועדה לעקור מנהגי אלילים, אז לא מובן מניין צמח סוג זה של עבודת ה' אצל ראשוני בניו של המין האנושי כביטוי לגיטימי של הודיה לקדוש ברוך הוא ולא לעבודה זרה:

"והינה נח בצאתו מן התיבה עם שלושת בניו אין בעולם כשדי או מצרי, הקריב קרבן " ויטב בעיני ה', ואמר בו הריח ה' את ריח הניחוח" וממנו אמר אל ליבו " לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם".

כלומר גם שהיה העולם ללא שום יצורים חוטאים לאחר שהמבול שטפם. הדבר הראשון שנח עושה זה מקריב לה' לצורך הודיה וה' גומל לו בברכה והבטחה. (הקב"ה רצה את הקורבן ואף גמל לנח על המעשה).

בהמשך הדברים מציע הרמב"ן 2 טעמים אחרים למצוות הקרבת הקורבנות. לדעתי טעמים אלו נוגעים גם לשאלה של הצורך הבסיסי והפסיכולוגי בהקרבת הקורבנות.

הרמב"ן מסביר כי הקרבת הקורבן גורמת לחזרתו בתשובה של מביא הקורבן, שהרי כשיראה המקריב את הכהן מצבע את כל הפעולות הנדרשות של הקרבת הקורבן (הבאת הקורבן, סמיכת הידיים על ראשו ע"י החוטא....) ייזכר בחטאיו ובעובדה שקרבן זה נועד לבוא תחתיו ובאופן זה יחזור בתשובה מלאה.

כלומר, ראוי היה שהאדם יוקרב על חטאיו, אולם בניגוד לחלק ממנהגי עובדי עבודה זרה בתקופה, התורה אינה מתירה קרבן אדם ודורשת את הקרבת הרצון והתשובה של האדם כביטוי נפשי ואת הקרבת הבהמה כביטוי הפיזי. ניתן לראות רמז לכך אף מן הפסוק הפותח את הנושא בפרשה:

"אדם כי יקריב **מכם** קרבן / מן הבמה, מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (ויקרא א.ב.)

רבי שניאור זלמן מציין שאין הפסוק אומר "**אדם מכם** יקריב קורבן" אלא "אדם כי יקריב **קרבן מכם**". המילה המנחה המובאת היא "מכם". כלומר אם תקריבו "מכם" את האדם שבכם קודש לה' הרי זה קורבן לה' אך אם רוצים אתם לצאת ידי חובה מן הבהמה אין זה "קרבנכם" ואף שהוא קורבן אינו קורבן ה'.

ומבחינה סימלית, עצם הקרבת הקורבן ישנה הקרבה של אותה נשמה חייתית "מעין הקרב של החיה השוכנת בתוכנו. במצוות העולה, אותה שריפה של החיה (כלומר החומר) מסלקת את הצורה החיצונית והחומרית ואילו האנרגיה האצורה בתוכה משתחררת.

כך שבפן הפסיכולוגי אותה הקרבה נועדה לשרוף את אותם יצריים חייתיים בכדי לתת מקום וביטוי לנשמה האלוהית שבתוכנו ולקרבה לבורא.

כמו כן הקורבן מלשון "קירבה". באמצעות הקורבן האדם מתקרב אל השם. אך בראש ובראשונה רוצה ה' בלב הטוב של האדם

אם אדם מקריב קורבן ממחשבה כי אלוהים זקוק לקורבן אין ערך לקורבנו, הוא אינו רצוי לפני הקב"ה.

[הטעם השני שעליו מדבר הרמב"ן, שהיה מקובל גדול ובקיא בחכמת הנסתר, דן באופנים של משיכת השפע האלוהי לעולמינו, ואנו לא נעסוק בטעם זה.]

דבר נוסף שיפה לציין הוא, שמנהג זה של הקרבת הקורבן צווה על פשוטי העם וכן על המנהיגים, כלומר הנשיא (מלך) והכהן הגדול. כלומר התורה מכירה בתופעת המנהיג החוטא והיא אף מקדימה את אזכור אשמתו בראש סולם הדרגות. היא מציגה בפנינו את המציאות האנושית הטבעית, לפיה אין אנשי השררה מוגנים מפני השגגה ושגגותיהם אף מצויות ביותר. כנאמר במסכת סוכה " כל הגדול מחברו –יצרו גדול הימנו".

אותה הקרבת קורבנות שהיא בעצם הודעה פומבית בדבר עבירה וכיפור עליה, נעשתה בכל הדרגים בהבדל יחיד של גודל הקרבת הקורבן. כאשר נשיא מקריב קורבן זהו גם

סימן שהסובבים אותו אינם מחניפים לו אלא אומרים לו את האמת בפנים והמנהיג מודה קבל עם ועדה כי חטאתי ואני מכפר על מעשי. כמה היינו רוצים שהמנהיגים של ימינו יפעלו מתוך אותה צניעות ויושרה.

ולשאלה השנייה, היום שאין הקרבת קורבנות כיצד אנו אמורים לעבוד את הקדוש ברוך הוא כרצונו מחד וכיצד ניתן למלא את החלל הזה שבנשמה שלנו, אשר כמהה להודות לה' ולכפר על עוונותיה מאידך?

אם אקביל את מה שנאמר לגבי הקרבת הקורבנות בנוגע לשריפת החומר, המאלצת את האדם לוותר על הקיים, על הנראה לצורך עילוי האנרגיה האצורה שבתוכו, אז לטעמי הקרבת הקורבן הסימלית בימינו בעצם מאלצת אותנו - "להקריב את השכל, האינטלקט ולומר שאנו מוכנים לקבל את העובדה שאיננו מבינים או רואים הכול, להאמין במשהו רוחני אמורפי ובענווה לקבל את המצוות והקודש.

בעידן זה שאין בית מקדש, כלומר אין מקום חיצוני המשמש לנו לקירבה ולעבודת ה'. אנו נאלצים לפנות פנימה "לבית המקדש הפנימי שלנו" ובעזרת תפילה, כוונה אמיתית, עבודה פנימית, צומות ואמונה אנו נלחמים באותו ייצר חייתי ומשתמשים בדחפים אלו לצורך מעשים טובים ותכליתיות אלוקית.

וכמאמר הנביא (הושע) "ונשלמה פרים שפתינו". כלומר, התפילה (שפתינו) מחליפה את מקומם של הפרים.